

Visoka škola strukovnih studija
UŽICE

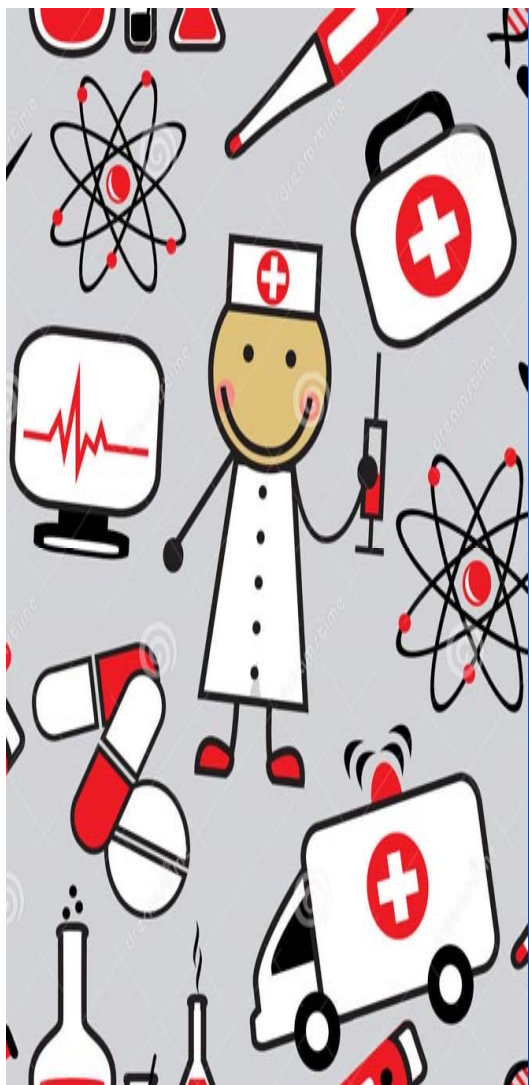
PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Vežbe I

Zdravlje je stanje potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti i iznemoglosti.

Na zdravlje pored nasleđa utiču i brojni drugi faktori koji se dele u tri velike grupe:

- 1.Socijalno – ekonomski faktori, među koje ubrajamo i fizičku okolinu
- 2.Uticaj vezan za obrazovanje, vaspitanje i kulturu
- 3.Uticaj koji proizilazi iz sistema zdravstvene i socijalne zaštite

PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Faktori koji bitno utiču na zdravlje mogu da potiču iz spoljne i unutrašnje sredine.

Iz unutrašnje sredine:

- a) Nasledni faktori
- b) Malformacije
- c) Uticaj imunološkog sistema
- d) Patogeni uticaj (starosna dob, pol, rasa)

Faktori spoljne sredine dele se na bitne i nebitne faktore.

Sistem zdravstvene zaštite je organizovan skup zdravstvenih radnika iz zdravstvenih radnih jedinica koji su u neprekidnoj interakciji i međusobno su zavisni, koristeći naučne metode, tehnike i procedure, unapređuju, štite i obnavljaju zdravlje pojedinca, porodice, određenih grupa i populacije.

Može biti vanbolnički i bolnički.

PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Zdravstvena zaštita u Republici Srbiji je regulisana Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenoj službi još od 1968. godine, koji je definisao zdravstvenu zaštitu kao unapređenje zdravlja građana, sprečavanje i suzbijanje oboljenja, rano otkrivanje oboljenja, blagovremeno lečenje i otklanjanje posledica oboljenja.

Zdravstvena zaštitom prvenstveno se obuhvataju:

- ✘ novorođenčad, odojčad, mala deca, predškolska i školska deca i omladina
- ✘ žene tokom trudnoće, porođaja i posle porođaja
- ✘ radnici na radnom mestu
- ✘ stare osobe, fizički defektna i invalidna lica
- ✘ lica obolela od određenih zaraznih bolesti
- ✘ psihički zaostala i duševno obolela lica
- ✘ sportisti

Primarna zdravstvena zaštita i kao koncept i kao strategija smatra se kao **ključ** rešenja sistema zdravstvene zaštite i kao bitan preduslov za unapređenje zdravlja.

DOMOVI ZDRAVLJA su po zakonu nosioci primarne zdravstvene zaštite.

Dom zdravlja sprovodi prvenstveno mere primarne zdravstvene zaštite i orijentisan je na istraživanje zdravstvenog stanja odgovarajuće grupacije stanovništva na području gde je osnovan.

Preduzima mere za sprečavanje oboljenja, rano otkrivanje poremećaja, blagovremeno lečenje i rehabilitaciju.

Zadaci Doma zdravlju su sledeći:

- ❖ Praćenje i proučavanje socijalne i zdravstvene zaštite stanovništva
- ❖ Rad na ranom otkrivanju obolelih i blagovremeno negu i lečenje
- ❖ Prikupljanje podataka o zdravstveno socijalnom stanju stanovništva
- ❖ Sprovodi mere, sprečavanja, otkrivanja, suzbijanja i lečenja zaraznih bolesti, kao i drugih akutnih i hroničkih bolesti
- ❖ Učestvuje u planiranju porodice
- ❖ Sprovodi sistematske, kontrolne, periodične, kao i preglede lica pre stupanja u radni odnos
- ❖ Radi na otkrivanju bolesti, prati i proučava pojavu profesionalnih oboljenja
- ❖ Sprovodi negu putem kućnog lečenja
- ❖ Sprovodi patronažne, dispanzerske i druge delatnosti
- ❖ Primenjuje mere za zaštitu zdravlja ugroženih populacija

Karakteristike PZZ u pogledu zadataka su:

- 1) da se orijentiše na rešavanje prioriternih potreba stanovništva, a prvenstveno kod najosetljivijih grupa
- 2) da rešava najveći deo potreba (80-90%) građanja u zdravstvenoj delatnosti PZZ
- 3) da bude usmerena na zadovoljavanje osnovnih zdravstvenih potreba najvećeg dela stanovništva
- 4) da mesto delovanja budu porodica i zajednica i socijalna zaštita i Crveni krst

PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Dom zdravlja u svom sastavu ima obavezno:

- službu opšte medicine
- službu za zdravstvenu zaštitu žena i dece
- antituberkuloznu službu
- stomatološku službu za decu i odrasle
- polivalentnu patronažu
- laboratorijsku službu
- rentgen službu
- službu za obradu zdravstveno-statističkih podataka

Prevenција ima značenje „doći pre ili predhoditi“.

Prevenција zahteva unapred planiranu akciju zasnovanu na poznavanju prirodnog toka da bi se onemogućilo dalje napredovanje procesa bolesti.

Postoje tri tipa prevecije:

- ▶ primarna
- ▶ sekundarna
- ▶ i tercijalna

PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Primarna prevencija se može definisati kao promocija zdravlja koja se ostvaruje putem primene skupa mera za unapređenje zdravlja (fizička kondicija, emocionalno stanje, imunizacija, unapređenje nutritivnog statusa).

Sekundarna prevencija se definiše kao skup primenjenih mera koje se preduzimaju kako bi se obezbedila rana detekcija bolesti, rana diagnostika, rana nega.

Tercijarna prevencija se sastoji od mera i postupaka kojima se smanjuje stepen oštećenja i invaliditeta.

Opšte mere primarne prevencije su promocije zdravlja i skup mera za otklanjanje faktora rizika u oboljevanju:

- ☺ unapređenje uslova života (stanovanje, ishrana, standard)
- ☺ unapređenje radne sredine (režim rada, higijena rad i zaštitna sredstva)
- ☺ unapređenje životne sredine (fizičko-hemijske, biološke i socialno-ekonomske)
- ☺ unapređenje individualnog i grupnog ponašanja (rekreacija, režim odmora, opšte obrazovanje i zdravstveno obrazovanje)
- ☺ razvoj i unapređenje posebnih programa zajednice (preventivni i zdravstveno-vaspitni programi)

U **specifične mere** primarne prevencije ubrajamo:

1. Vakcionoprofilaksa (obavezna, fakultativna, kampanjska)
2. Profilaktičke dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije
3. Fluoroprofilaksa (vode za piće, zalivanje fisura)
4. Zdrav stil života
5. Zaštita od kancerogena i alergena
6. Jodiranje kuhinjske soli
7. Hlorizacija pijaće vode
8. Pažnja posvećena ličnoj higijeni

Sekundarna prevencija (mere rane detekcije i dijagnostike) podrazumeva:

- a) sistematski pregled
- b) kontrolni pregled i pregled na zahtev
- c) skrining pregled
- d) ciljani skrining (masovni, selektivni)
- e) dijagnostiku rizika
- f) otkrivanje riziko faktora, rizičnog ponašanja, rizičnih grupa

Oboljenje otkriveno u najranojoj fazi uz blagovremenu dijagnostiku pruža najpovoljnije mogućnosti za efikasno lečenje, negu i ranu i kompletnu rehabilitaciju i definitivno izlečenje.

U blagovremeno ograničavanje nesposobnosti spada:

- 1.adekvatno lečenje i negovanje
- 2.obezbeđenje uslova za ograničavanje nesposobnosti i sprečavanja smrti

Mere lečenja i negovanja u okviru ovog stepena prevencije su:

- 1.u kućnim uslovima
- 2.u ambulanti
- 3.u stacionaru

Cilj je adekvatno i blagovremeno lečenje i nega da bi se zaustavio proces bolesti i sprečile dalje komplikacije i sekvele.

Tercijarna prevencija obuhvata mere rehabilitacije
(podrška onesposobljenima).

Mere rehabilitacije su:

- a) Medicinska (fizička)
- b) Psihičke
- c) Socijalne
- d) Radne-profesionalne

**ПРЕВЕНЦИЈЕ И НИВОИ ПРИМЕНЕ ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА –
МЕРЕ КОЈЕ СЕ МОГУ ПРИМЕНИТИ У РЕШАВАЊУ ЗДРАВСТВЕНИХ ПРОБЛЕМА**

1 степен	2 степен	3 степен	4 степен	5 степен
Промоција-унапређење и чување здравља ОПШТЕ МЕРЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ	Спречавање и сузбијање обољења СПЕЦИФИЧНЕ МЕРЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ	рана детекција-откривање, рана дијагностика, рано лечење, нега ефективна интервенција	благовремено ограничавање неспособности (терапија и нега) итд.	реhabилитација, подршка онеспособљенима-сапорација
Унапређење: - обезбеђење стамбених услова за живот - услова за рекреацију - повољних радних услова - пажња посвећена развоју личности-подстицајне мере - добар стандард исхране прилагођен узрасту - здравствено просвећивање, васпитање, образовање - пажња посвећена личној хигијени - лична и општа хигијена - развој самозаштитних активности	- коришћење специфичне вакцинације (имунизације, обавезне, факултативне, кампањске) - флуоропрофилакса - асанација средине - дезинфекција - дезинсекција - санација фактора ризика - заштита од повреда и удеса - заштита од канцерогена, алергена и професионалних опасности - здрав стил живота - хлоризација воде	- систематски - контролни прегледи - прегледи на захтев - скрининг прегледи - циљани скрининг - мултифазни скрининг - дијагностика ризика - откривање ризико-фактора, ризичног понашања, ризичних група - депистажа (општа и специфична)	- обезбеђење услова за ограничавање неспособности - благовремено лечење и нега - благовремена примена терапије, лечења и неговања у кућним условима, амбулантним, стационарним - мере лечења према начину извођења и према узроку	- медицинске мере - радне - социјалне - психичке - професионалне: обезбеђење ванболничких и болничких услуга за поново оспособљавање и васпитање да би се преостале могућности максимално могле користити - што потпуније запослење - селективно запошљавање - коришћење заштитне колоније - васпитавање становништва и ванздравственог сектора да користе рехабилитоване чланове заједнице
ПРИМАРНА ПРЕВЕНЦИЈА		СЕКУНДАРНА ПРЕВЕНЦИЈА		ТЕРЦИЈАРНА ПРЕВЕНЦИЈА